

ЖУГЫЛ.



Олыштан да муса лоб.

3 торја ворсантор.

(Поживешь—полюбишь,

в 3 действиях).



1923 во.

Номі ыга лезан ін.

Сыктывдин кар.

B:d:2 II

Выроблит № 189. Тираж 1000 экз. г. Устьє. Тип. Обкома РКП.

Ворсыяс:

Марпа—олöма-код крестанка.

Анна—ичинвоз ныв Марпалөн.

Вања, ар 17 }
Миша, ар 10 } Марпалөн чельад.

Öгрö—Марпалөн суседка.

Савö—зон, радејтö Аннаöс.

Норасыс—вежањ Савöлөн.

Степан—крестанін.

Марја—сылөн гöтыр.

Гриша—налөн пі.

Јевлампіја—сылөн гöтыр.

Павел—зон, Гришалөн јортис.

Кујім ныв.



Med vozza böčöm.

Крестьянској ќерка. Ќти пельсын пач, вежос-гогорыс лабич-
јас, пызан.

Med vozza петкөдчөм.

Марпа. (Ќгнас; печкө). Аттө тајө мијан Вањө, пыр ылөдлө, бөрдөдө Мишаөс. Школаө щөкта нуны да елтө: „сйл-пө, Мишө, мунан школаад. Велөдыгыс-пө зев скөр. Кias зев куҗ ленејка. Мыјөн вөр-өдчыштан, пырыөтөм-пыр јурад карскас сiјөн.“ Мишук iчөт вежөрнад быд шуөм пыдфи пунктө. Бөрдө сөгга, бурөдны весиг он вермы. Некеыз оз мун школаө, полө ленејканад нөјтөмыс. Мырдөн лоi ыстыны, нөјтиг-тырјi... Быдсөн ачым муҗi... (кост). Med во-мөд вет-лыштас, кырымагыс көҗ велалас. Нөти велөдчытөм мортыд-өд җик јөј-код: кырымагыс он куҗ-ни, ним лунтө асгыд он төд-ни; весиг сөм лыдтө ог төдөј (кост). Кыз бара гижөдсө адҗоны. Ме виҗөдла-да, сөмын сөд виҗ төдчө. Мијан Вања пыр ыга вылын зунасө, сојгөн весиг оз пуктыв. Јуалан мыј гижөма, да скөрмө, шуас: „Med лөгыд iнас-пө торкин“. Мукөд-дырјыс лыдҗас-лыдҗас да шуас: „Јона-жө лөгыд ыга!“ Сөгга воҗө кыв оз нуөд, јуас көҗен... Колө-жө ескө быдөнлы неуна кужны лыдҗыгыс-да... Абу-тај со сiҗ. Томдырјыд-өд дыш велөдчыныд. Гортсан

школао мунан, ачыл кӧнкӧ керкажасын лунтыр пукал-
ан, ворсан челафкӧд (кост). Мыж-нӧ та дыра Анӧйс
ез лок? Ӧнӧз-ӧд мӧскыл кольӧдчыс-жӧ-нын. Кӧнкӧ
пӧдругажасыкӧд адзыгис да вензӧ паскыл вомнас.
(Са жын кок шы). Локтӧ кылӧ. (Пырӧ Ӧгрӧ).

Мӧд петкӧдчӧм.

Ӧгрӧ да Марпа.

Ӧгрӧ. (Пыриг-мозыс). Марпа помала печкӧ,
нылыслы приданней чӧжӧ. Ме лун-лун керкаыг-кер-
каӧ довжала, нинӧм ог кер. Ӧнӧ куза-на весиг ег
лезлы!..

Марпа. Ӧнӧ-на сӧмын пукки. Пыр-на челафкӧд
когаси... Лок талан, шӧйтчы!

Ӧгрӧ. Регофк-кежлӧ-инӧ пукгыштла... Мыж-нӧ сиз
когасан?.. Кӧнкӧ Аннатӧ пыр видан?

Марпа. (Локка). Сижӧ-ӧд абу менам... Мишукӧс
школаӧ ысти. Некеыз оз мун, зик матӧ волл!... Те кӧнкӧ
питӧ карӧ-нын мӧдӧдӧн велӧдчыныс?

Ӧгрӧ. Вешы сетыг, ен скӧрмӧд: карӧ кута мӧдӧд-
ны. Муртса кырымагны-таж кужӧ-а, мыж сегоа колӧ.
Jonathan велӧдчасны да шыкӧны сӧмын, жентӧ вунӧдӧны.

Марпа. Сиз бара. Мижан Важа кужим во ветлис
карад-да, зев жентӧ оз лепты.

Ӧгрӧ. Ӧнӧ-таж кытчӧкӧ ветлывлӧ-жӧ сижӧ? Кӧн-кӧ
гижӧ али мыж-нӧ?

Марпа. Гижӧ. Правленьнеын. Зев јешцӧ урафник
ошкӧ: вежбра-пӧ, шуб.

Öгрө. Лөбөд-жө-нын теныд, Марпа, овнытө: мужик-ыд најөвитө, пийд најөвитө, горт-гөгөр ужатө нылыд вөчө. Сөмын баруңоав.

Марпа. Ен горштө кыскав!.. Кыт-нө тенө астө эскөдө? Мужикыд мијан-доруы кызжыка-на богтө.

Öгрө. Став ужсө өтнамлы лоө вөчны.

Марпа. (Бокө). Вөчны-кө колө ен довјав-дај. Лунтыр-тај мијанын прөста швач-виқан. Ме тијанө кок помөн-на ег пыравлы-а.

Öгрө. (Кузчышјан пом видлалө, ез кыв Марпалыг кывјассө). Мыј?

Марпа. Ынөм... Анө-вылө ропка. Мөс коьлыны мунис да воші кытчөккө.

Öгрө. Аннатө-пө Наталь Савө сажө лөгөдчөмыд сетны. Збыл абу-нө?

Марпа. Быдөнлы быдтор колө төдны... Мыјнө лөгөдчи-кө? Сета-дај ставыс. Јона-жө тијан кынөмыд висө јөз-пондаыд. Наталь Савө-код жөныкыд-кө ескө сурө, дивја-нын, мајбыр, сетан-да. Олөмыс налөн мыј сулалө: өтї пі, кык керка,—гиннад он суз, сы судта; вит мөс, кујим вөв виқоны. Вотчинаыс либө мыј ыжда!

Öгрө. Овмөсыс бур, ынөм сы-јылыг прөста шуны. Славаыс на-јылыг омөл: јерефныкјас најө. Щыкөдасны сөмын нывтө.

Марпа. Мун сег, ен скөрмөдчы. Кущөмкө јерефнык-јас. Ынөм абусө сөранныд!..

Öгрө. Тед, вөткаыдлы, дерт вегкод, көт код сажө сет. Медтыкө мынөма-а.

Марпа. (Нора). О, господө помилуј, эик-жө-нын прөста, Öгрө, меддөбрја кывтө мед војдөр шуин.

Öгрө. Ен скөрмы. Ме-өд сизі шуі, серала. (Четчө). Бара-на ылалі, мунны лоө. (Өзөс вугјө кутчөсө).

Марпа. Мыјнө-на мунан, пукав!

Өгрө. Шабдигө ен-на курав, өтлаад-тај кодос
вольсавлим? Ме видлог-вылө талун ваји, ог төд куш-
өм лоө.

Марпа. Талун лоө-жө куравны... Анөөс щөктыны.

Өгрө. Те быдтор керны Анөөс щөктан, мем ставсө
аслым лоө вөчны... (П ов з ө м ө н). Ок-ма, менам-өд
пачө рузөгһаһ сујалөма!.. Сорһинад вуні... Ставыс
көнкө сотчис. Мунны лоө да кыскавны өдјөнжык.
(Петигас). Воны, Марпа, пукавныд! Некор-тај-нө
он пыравлы. (Петө).

Марпа. Вола. Ачыд пыравлы!

Өгрө. (Посвозгаһ ыжыд шыөн). Ме быд
лун дасыг пырала... Аннатө вөлі гаралан, тонө,
локтө-һин.

Марпа. (Гора). Петкөдла ме сылы гаж талун!

Өгрө. (Гора). Мы-ыј?... Ег кыв!..

Марпа. Те мыкө сөг пельнад кылан!.. (Пырө
Анна, мунө пач дорө).

3-д петкөдчөм.

Марпа да Анна.

Марпа. (Скөра). Кытчө-нө вошлін? Көнкө ас-
-код дыш пөдругајасыдкөд вомтө пагкөдөмыд да
венчан. Сінмөн адзытөм тор!.. Батыд кушөм, сецөм
і те: өткодөс. Сіјө-тај мунис-да, воші-жө кытчө-кө-а.
Шона колө пуктыны, важөн вајміс... довјалад. Мун
пет, карта көв вольсав. Сесга шабді курав.

Анна. (Оз мун; пач дінас мыјкө вөчө).

Марпа. Анө, кылан он-нө? Алы зик пелтөммін?
Мун, міга, картатө вољсав, ңемујтөм! Боста да ојк-
јөдла печканнас!

Анна. (Мун ө өз өслаң). Ок те, жома!.. дугдывтөг
ужала, тең пыр ңе чест! (Петө).

Марпа. Ме теныд! Он-ө көсјы пінағны, зык леп-
тыны?

4-д петкөдчөм.

Марпа. (Отнас). Велалөма! Пыр пінағны віз-
өдчө. Лоө коркө велөдыштны, вомсө тупкыны. Батыс-
лы норас көң ен, кивыл оз кер. Менгым оз кывзы,
төтканыдыс. Ödjөнжык колө верөс саяө сетны сін вежан
іны... дырө дөзмөдчас... Талун көсјөны Натал Савө-
гаң коразны локны. Оз-кө уна пріданнејсө коравны,
гета... Јешщө-пө-өд Натал Савөыслы сөлөмвылас
воө-і (шпыңмунө)... Кыт бара кажитчөма? Олан-
ногсө-кө ескө төдө, пыр еновтас... (кост). Мыјкө-тај-
нө дыр-жө оз лок корасығыс?.. Регыд-ңін луншөркад
лоө. (Пырө Анна).

5-д петкөдчөм.

Марпа. Картатө вољсалін?

Анна. Ег-на... (Поліг-тырјі). Төтқа, Натал
Савөгаң корасыс локтө. Енө, колөкө, лөөдчөј-а, ме-
-өд ог мун сещөм саяд; көң мыј керөј.

Марпа. (Скөра). Он мун?! Мыј лој?.. Нылөн нем-чөжыд он-ө көсјы овны, ыбө манастырө мунны?.. (Ньерө). „Сещөм саяд“ Кыт-нө кущөм? Вајасны-кө ескө мунан-нын-да, оз-на јещцө вајны-а... Кыт-нө омөл сјјә? Мед озыр жөнүк вөлөстас.

Анна. Сещөм јеретник саяд бара ме ог мун!

Марпа. (Буракод). Код саяд-нө ескө мунан?.. Он-ө виң аслыд-вылө Ларө Иван Степө Гршөтө?.. Чөв, Анө, чөв! Сјјә тујын, код төдас кор локтас... Онө сјјә вунөдс-нын тенө... го-пөв гөтраис.

Анна. (Бөрдө). Төтка, мем зев мустөм Натал Савөд... Гинмөн ме сјјөс ог вермы виңөдны... Көт гетад сы саяд, һекущөм олөм мијан оз ло.

Марпа. Сыы мајитчыны һемтор: олыштад да муса лоө. (Скөра). Лаңт, тингөмыд! Код саяд гетасны, сы саяд і мунан. Тіјан-вылө-кө виңөдны, он вермы гетлыны те-кодтө, сјң пөрысмад. Мун сөг, гинвоңы; тырмас сөрныд. Гетам Натал Савө саяд-дај ставыс, абу аслад вөла. Мун өдјөнжык волсав картатө да лок корасыөјаскөд горһитны. (Пырө корасыө. Анна петө).

6-d петкөдчөм.

Марпа да корасыө.

Корасыө. Олад вылад!

Марпа. Лок, шөјтчы! (Четчө, пуктө печкансө лабјчас). Лок етатчө, пуксы (чышкыштө миңас лабичсө).

Корасые. Лоо шoйтчыштны. (Пoртчыгo. Марпа бoстo пaгкoмсo, oшoдo тув жылo. Корасые пукгo). Те-тај печкан-нын. Кущoм ку-дель-нo, тавoга?

Марпа. Абу!. Колан вoгaыс кoлыштлiс. Асывјас-нас да лун гoмoснaс прoстa oлiг-мoз пeчкывлa...

Корасые. (Кызoгтo). Мe зeв ыжыд мoгoн тe oрдo лoктi... Oг тoд...

Марпа. Но... Кущoм мoг-нo суиc?..

Корасые. Бытoкo oз тoд!

Марпа. Мыжoн-нo тoдa.

Корасые. Вeжa пioј ыстiс тiјaнo... ныв-жывoыд ју-aгны. Тыдалo, гoлoмыс кoсмo...

Марпа. Мыж-нын бaрa? (Ачыс eскo гoгoр-вoo). Нeмтoр oг гoгoрвo...

Корасые. Нывтo кoрaвны ыстiс. Тoлыг-кымын дoлo-нын: „Вeтлы-дa вeтлы“. дoзми кывзыныс да co-i лoктi.

Марпа. Нылoс кoрaвны?! Нo-o-o... (Бытo нe-лyбo).

Корасые. cыр oг кутoј гoрнioн нужoдчыны. Вaј вiстaв, гeтaд oнo eскo мiјaн Сaвук сaјo нывтo? Мi-јaн-oд сiјo зeв зил, ужтo сiјi i пурo. Бaбaтo кoкнiдa кутaс вiцны...

Марпа. (Аслыс eскo зeв лyбo). Мiјaн нылыс тoмнa-дa... кытчo-нo-нa вepoссaјo гeтaн?.. Сeггa сiјo мeнaм вeскыд кi, зeв јoн oтcoг. Сyтoг мeм гoкыд лoo oвныс. (Бoкo). Кiнaс i кoкнaс гeтaм, бoст!

Корасые. Тoм, шуaн. Кымын aрoс-нo?

Марпа. Eм-нын eскo ap кыч кымын-дa. Уртчoмeo oг тoд. Колан вo кoркo Рoштвo-гoгoр дaс oкмыс

арос тырөмөн вөлі шуө... Сіңі і ем. Регыд коркө тырө
кыҕ арөсыс. Со-өд, велөдчытөм мортыд весиг арлыдтө
челадыдлыг он төд.

Корасые. Кынө мјанлы, пемыд јөзлы, төдны.
Ме выјөҕ ассым ог төд арлыдөс, һеда-пөштө јөзлыг.

Марпа. (Б о к ө). Те мыкө төдан... пу јылыг
турисө. Кутіс сен арлыд-јылыг вангыны. Оз вермы
віставны, унаө пріданнејсө кораласны. (С ы л ы). Прі-
даннејтө-нө уна-ө коралөны?

Корасые. Менам пөрыгыс став гемјалыг төдө ар
лыдтө. Сіјө-жө коркө віставлас да төдлам һимлун-
нымөс-а!

Марпа. (Б о к ө). Кутіс!.. (С ы л ы). Мјан ачыс
төдө-жө ставсө. Гјжөдтө адҕө-да віҕөдлывлө кален-
дарыг.

Корасые. Сіңтө ҕерт!..

Марпа. Мөдыг-һин јуала, уна-ө-нө пріданнејтө
корөны?

Корасые. Мыј? Ме-өд өкыд-коҕ пела-да...

Марпа. (Б о к ө, с к ө р а). Выј!.. (С ы л ы). Уна-ө,
міга, пріданнејтө коралөны? Мјан-өд унатө абу гет-
ныд.

Корасые. Пріданнејтө?! Оз уна. Шуөны-тај, ҕім
пріданнејтөгыд-пө бытөкө абу-жө лөзыд; ічөҕика-кө-пө
гетыштасны-і.

Марпа. (Б о к ө). Ёпу ты, прөсөһи господі! мөдіс...
Мед көҕ ескө вескыда-һин шуас. Нарошнө дөзмөдө
менө. (С ы л ы). ҕерт-һин ескө ічөҕика-да. Кыс унасө
абутөм інгыс коралан. Мыјда-нө шуөны?

Корасые. Пудовһа ҕоль ув кымын му щөктісны
коравны. Віҕсө...

Марпа. Мыж?! Ноль пудовна ув мул? Јөймөмабс-кө-а. Мижан ставыс сымдаыс абу.

Корасые. Уна-кө сижө кажитчө, поёо чинтыштны.

Марпа. Мутө кык пудовна увыг ыжыджыкөс ог вермөј сетны.

Корасые. Кык пудовна увыд еща-жө лоө.

Марпа. Еща көт абу. Унжыксө мукөблаыс корсөј!

Корасые. Кујим пудовна да жынсө гетад-жө?

Марпа. Кык пудовна ув. Сыыг унасө ог вермө. Сылы-кө-нө кујим пудовна ув гетам, аслыным мыј колө?.. Сытөг на-өд нольонөг.

Корасые. Көт кујим пуд ув?!

Марпа. Ог, ог, ог!.. Шуі, мига, ог, ог і сет. Кык пудовна увсө-инө гетам... Мыј керан, зік кушнад он мөдөд. Көт төтка, да жал-жө-өд.

Корасые. (Б о к ө). Јона-пө жалытан, бок пөлоныс. Кывсө-өд. (С ы л ы). Кыз-нө он жалыт, коді сөгса, коңөрөс, жалытыштас.

Марпа. Ферт сиз... Кык пудовна увыс шаң абу?

Корасые. Ещажык-жө ескө-да. Мед-инө, шаң... Прөсті господі донјасөм, бытө кущөмкө вузөс нөбам.

Марпа. Візсө-нө уна-ө?

Корасые. Ог-нин вістав. Теа-меа ог ладмөј. Ас-көдыс бөрсі сорнитөј. (Ч е т ч ө).

Марпа. Ен-на мун. Самөвар пукта да щаж јуам.

Корасые. Пасибө. Мөдыс. Талун ог ешты. Бура дыр-нин вензім, донјасім. (Б о к ө). Муфер руч, локтөм бөрын ен пукты, өні вөліг көсјан. Вежөра аслаңыд. (П е т ө).

Марпа. (Щөщ петө. Сајын). Ен сівіт, төтушка, венторјөн ег гөсвітөд-да... (П ы р ө А н н а).

7-öd петкөдчөм.

Анна. (Өтгас, пуксө. Шога). Мыј бара
 горнитисны? Гетасны, тыдалө, менө Наталь Савө са-
 јад... Ок, ок, ок, мыјла бара мијан ас вольаыс абу!
 Мырдөн вермөны верөссајө гетны! Қодган таяө мунө-а?
 Гетасны мустөм саяө да немид ськөд ов. Шуоны:
 олыштад-пө да лөгавны кутад, мусаөг-пө лоанныд
 мөда-мөдныды. (Шога шпынмунө). Кыг-нын
 бара. Оні-кө мустөм, сек јешцө мустөм лө!.. Тани,
 гортын, төткавозын зөкыд вөлі овны, мед көв ескө
 верөссајад бур инө вескалан, мусажык мужик динө...
 Шуда мортыд немчөж шуда... Ми-воккофыд огө мын-
 лөј сир курыд шогыс. (Кост. Скөра). Мед, мед менө
 гетө төтка Наталь Савө саяө. Ог мун!.. Нинөм выпө
 ог мун! Көт татчө вясны, ог мун сы саяө, сещөм
 јеретник саяд. Зев-кө колө Наталь Савө чукөрыс төт-
 калы, мед ачыс мунас. Ме ог мун, ог! Мырдөн-кө
 гетны кутасны,—жагөдча, ваө пыра, јад јуа! Секи
 качаласны, кущөм верөссајад ас вөла-вывтыд гетөм-
 ыд... (кост). Төтка көнкө чаятө менө мун!.. Көнкө
 лөгөдчисны-нын. Регыд жөник локтас ме динө... Мед
 лөгөдчис-кө, мед!.. Муныс оз лө!.. Ог мун, ог! (Сырк-
 јалөмөн бөрдө). Ог, Наталь Савө, ог мун те
 саяө... (бөрдө. Кост. Лөна). Көн бара менам
 Гршукөј?.. Кык воыс уна некущөм јуөр ез мөдөдлы.
 Ловја абу-нын бара... Перымлан кытчөкө мунис окота-
 сө тешитны, да оз лок ни нектор. (Повчөмөн).
 Гашкө вунөдис-нын менө-да? Кыз төтка шуас, гөтрагис.
 Ез, ез вунөд!.. Төда-өд... Гөлөмөј висталө... Видчыса сјјөс
 көт дас во, некод саяө ог мун... Гршук, Гршук!

Кывлан-кө ескө менө сетөмөс верөссајө, локтан-
жө-да... Бостан ас саяд... Ме тенө некөд-вылө ог
веж, дөнаөс... (Шпынжалө). Кущөм долыда кутам
овны!.. (Гыпө)

„Все пташкі канарейкі
Так жалобно појот.
І нам тобој, мој мілој,
Разлука подајот“...

да, разлука подајот!.. (Зевөдјөчетчө). Ок-
ма, менам вуні шонатө пуктыны. Мед көт төткә өз
төдлы, бара кутас сакны, мыј-гурөөн видны. Ок, сөк-
ыд-жө овны: пукылан ін он адыв, а пыр видөны.
(Көсјө петны, пырө Савө).

8-өд петкөдчөм.

Анна да Савө.

Савө. (Бытөөмыжа морт). Олан вылан,
Анна! Ме ескө мамыд динө локти-да. Көн-нө сјө?

Анна. (Бура). Кытчөкө петөма. Регыд локтас.
(Көсјө петны).

Савө. (Мунөсы динө). Анна, мыјла-нө менө
сещөма мустөмтан? (Гөлөсыс дрөжжитө). Овны
ме тетөг ог вермы, сещөма рафејта. Ок, Анна, му-
ан-кө ме сәјө, кущөм шудаөс лоам! (Анна сулалө,
јур копыртөма. Савө көсјө кидөыс
бостны).

Анна. Ен кутчиг! Ачым ог төд мыҗла. Он гөлөм-вылө во мем... Савө, еновт менө, ен корав! Ог ме мун те сажө. Ем-кө гөлөм, еновт, вунөд менө! Вайны-кө пондан, — вөтка мырдөн сетас. Мун миҗаныг!.. Сегса нөтчыд ен воы!

Савө. (Пукгө, кинас шапкасө тильө). Ме пыр-на наҗетчи те вылө... Вөлөма со мыҗ... Ог, Анна, он-кө мун, ог кут коравны... Шуоны, сөмын-пө господајас, Һемужтөм јөз кужоны раҗетны; ми-вок-коҗдөм, гөд уж керыс—гөлөмтөмөг; налы көт-пө кушдөм гөтыр, векоҗ. Абу-тај сиз вөлөма. Миҗан ем-жө гөлөмыс... кужам-жө раҗетныс... (Четчө). Анна, локөн ен каҗтыв... Нем тенө ог вунөд. Бат-мам-кө мырдөн оз гөтравны, нем ог гөтраг.

Анна. (Терыба). Нем кежлө, нем кежлө!.. Вунөд менө!.. Локөн ен каҗтыв! (Котөрөн петө. Савө јур леҗөма, пукгө. Кост. Пырөны Марпа да Миша).

9-д петкөдчөм.

Савө, Марпа да Миша.

Миша. (Һумјалө, мамкөд ортчөн пырө, јурјас вылың, кийн Һига; шапка шы-бытө). Мамө, мамө, школаад-тај вөлөм зев лөсыд! Велөдыгыс бур. Тонө Һига сетис-и (петкөдлө).

Марпа. Ме-тај шули теd, миҗа лөгыд сен, Һемтор оз керны. Те он мун, бөрдан. Јөј!

Миша. Ваньбыд повьодлө-да... Мамө, ме жона велөдча, ущительöз.

Марпа. (Шпыньмунö). Попöз-кө-нын-а.

Миша. Попöзид ме ог! Налөн паскөмыс зев куз. Сегга быд лун вичкө веты. Попыдлы вуграсны-ни, мачасны оз поз... (Нора). Ме ог попöзид велөдчы, мамө.

Марпа. Но ен, ен. Ущительöз-инö!

Миша. Мамө, мамө, ме шыпасжассө төда-нын, Ваньбыд велөдлич-да... (индө нига вылыс). Со А, со зы, „аз“, бы, у, — „бу“ — „азбу“, кы, а — „ка“. — Аз-бы-у-ка“. Мамө, „азбыука“ татчө гижöма.

Марпа. (Меліа). Но-но... Ажда те!

Миша. Мамө, „азбыукаыс“-нө мыж лоö?

Марпа. Ме бара ог төд... Нинөм ме ог төд, дѣта.

Миша. Рочөн гижöмаöс?

Марпа. Сѣрт рочөн.

Миша. Мыжла-нө абу коміон?

Марпа. Ог төд, ог төд, дѣта. Нинөм, миға, ме ог төд.

Миша. Аттö, лöсыд-жö школаад!.. Быд лун кута ветлыны. Кымын во, мамө, колö велөдчыны ущительöзыс?

Марпа. Уна-на. Öтi лун-на-öд те сöмын ветлин. Он-на другөн во велөдысöзид...

Миша. Мамө, вај сојам, кынöмөј сумалö. Асыв-саңыс-нин ег сојлы. (Шпыньжалöмөн висталö). Нантö школаö мунигөн понјаслы вердi, зев лöсыд! Шыбытан етази понјыдлы (петкөдлө), да понјыд вылö четчыштлас... Ми гералам!

Марпа. Мун пет, да мөд керкаын сунлабичын шомжöv криңча ем, сој!

Миша. Нөкнас?

Марпа. Талун школаад ветлөм-куча нөкнас позө.

Миша. (Бергөдчө, көсјө петны). Тажө-нө, мамө, коді пукалө? Егө-таж-нө өнөң адзылөј...

Марпа. Но, пөлынө-таж... Җағ пу! Мыј-нө журтө өшөдөмыд, он шыаг?

Миша. Мамө, тајө і ем јеретныкыд, Аннаыдлөн жөнныкыс?

Марпа. Кущөм јеретнык? Те-таж, Мишө, вывті ыш-мін. Ме тенө боста-кө!..

Миша. Мыј-нө? Омөльсө җемтор ег вөч-да. Оз-өмөј поз јуавныс?

Марпа. Петан-кө пет, сој! Скөрма-да...

Миша. (Зумыштчөма петигас). Јеретныктө адқин да шапмін. Чөвлы!.. (петө).

Марпа. Аттө, те злөфеј, җекытчө тужтөм морт. Енлы ме тенө! Петкөдла гаж! (вөтчылө сы-бөрза!)

10-d петкөдчөм.

Марпа да Савө.

Марпа. Саватеј, ен фивіт, челафыд-өд мыј кыв-ласны, сіјө і шуасны. Көнкө-өд Анө-жө велөдө најөс... Көн бара ачыс ветлө-а? Волас менам! Шона өнөң-на абу пунктөма, бі чір весіг абу колөма. Со тенад ба-баыд кущөм лөө, лубујтчы!.. Ті-өд зилөс-да, сещөм-јасыд егкө тіжанлы оз тужны да...

Савө. (Четчө, көсјө мунны). Прөшцајтлө!..

Марпа. Кытчө-нө?

Саво. Гортө.

Марпа. Регыд-өд локтас, пукышт... Пpиданней-жыв-гыд талун-жө колі лөсөдчыны. Сегга регыджык сваѣба вöчам-дај...

Саво. Ме ог-нын гөтраг.

Марпа. Мы-ыј? Он гөтраг?! Мыј-понда?

Саво. Сіңі, думөј вежгіс...

Марпа. О, госпоѣі помілуј!.. Мыјнө менө та дыр-асө ылөдлін? Ок те, јандыгтөм гін!.. Ставныд ті сещөмөс, јеретник чукөр! Мун, весаг өдјөнжык таг, менам сінвогыс!

Саво. Муна, муна, ен сак! Марпа, ен пыр від Аннатө, жалытышт сіјөс. (Петө).

11-d петкөдчөм.

Марпа. (Отнас). Сетчө тенө оз јуавны. Мыј вöча, ачым төда... (броткө). Јеретникјас, ысөдлөны менө... Ог-пө гөтраг... Гөтраг көѣ ен, оз зев тегь гаж-төмчыны... (Көст). Бара-на ег мын Анөыг. Аттө-жө да сівө. Бара лун-лун пін да зык лөб... (Сіјө броткігөн пырө Вања).

12-d петкөдчөм.

Марпа да Вања.

Вања. Ме чайті кыкөнөг кодкөдкө. Отнад-тај!.. Мыј-нө-нын бара броткан? (Пукөө пызан сажө).

Енлы, ме теd гөмтор сетышта, гашкө бураган (кыскө чептыг). На, богт, сөмын дугды увгөмөд.

Марпа. Но, сөм сетан. Кыг-нө? (боотө).

Ваъа. Талун дватсатөj да сетисны.

Марпа. Мига-жө усјас лудөны вөлі. (Ніртө ус-сө). Ускөj, ускөj, ен пөрјас! (Віçөдө гөм-вылө).

Уна-ө-нө тани?

Ваъа. Тажө кујма, тајө віта.

Марпа. Віта да кујма... Уна-ө-нө сіјө лө? (Чун-өнлыççө). Віт, квајт, сізім, көкјамыс... Көкјамыс шайт?

Ваъа. Вітсө аслыд, кујмсө Анналы сет.

Марпа. (Скөра). Анөлы ог-жө сет, вешјы сөд. Ачыс мед најөвітас.

Ваъа. Мамө, јона-жө те кезовтан Аннаос! Јен грек сыы суас тенө. Кыг-нө сіјө најөвітас пыр горт-са уж керө-да? Јөзө ужавны петавны оз і слөјмыв.

Марпа. Мед көъ кыг... (Пырө Анна).

13-д петкөдчөм.

Најө-жө да Анна.

Ваъа. Со і Анна локтіс. Мамө, сет кујмасө сы-лы.

Марпа. Ог сет. Мед ачыс коргө колө-кө сөм.

Анна. Меным ьекущөм сөм оз ков. (Бокө). Кыс-нын гөтка сетас, ассым віçөдө богтны.

Марпа. Колө ескө-да, ог-на сет-а.

Вања. Мамө, сет! Љибө бөр аслым вај.

Марпа. Мем-кө сурі, еща-нын богтан. Теныд аслыд грөш ог сет.

Анна. Вања, важөн-нын Натал Савөйс муніс?

Вања. Ме ег аңыв. Локті-тај да ез-нын вөв-а.

Марпа. Мыј тед сыю? Воңдықсө вөлі оз ков, өні жуаган сөгга. Сормін, нылө: оз-нын тенө вај Савөйд, оз гөтрао. (Пінъ жірыштө). Бара ег мын тейс! Сінвоңын кутан тулајтчыны. Нем, тыдалө, он мынлы тейс!

Вања. Мамө, өні мынтөдчан, мунас-кө,—кајитчан. Став ужтө-өд Анна керө. Те сөмын лун-лун гөбөч вылын кујлан, өкмысөд керјө коктө лептөмыд-да. Мунас-кө, сөкыд тед лоө овны.

Марпа. Те ескө ен-нын дорјы чојтө! (б р о т к і г - т ы р ј і п е т ө).

14-өд петкөдчөм.

Анна. (А слыс). Оз-нын гөтрао... оз корав менө... Ме чајті сіјө оз кывзы менгым, мырдөн кутас вајны. Вөлөм Савөйд прамөј бур морт: кывзөма. Пагібө-жө теныд, Савөөј, зев ыжыда, нем ог вунөд теныд тајө буртө!

Вања. Сөкыд тед, Анна, мамөкөд овны, пыр видө тенө... Мыј керан, лоө терпітны.

Анна. Мед вѣдас. Сылөн сещөм-нын модаыс. Он-тај веж, буракө.

Вања. Анна, кывлін-ен-на, Ларө Иван Степө Гріша-пө воөма. Те, буракө, сөкөд ветывлін мунтөңыс?

Анна. (долыда). Чөв? Воома? Кор-нө?

Вања. Ме ог төд. Талун меным Сімө Саңоыд
висталис.

Анна. (Аслыс). Вунөдис ез бара менө?.. Важ-
кофыс абу-нын бара? Гашкө оз-нын і төд менө-да? Öд
зон вит во ветлис... (Ваңалы). Вања, збылыс? Он
ылөдлы?

Вања. Ог-жө ылөдлы. Збыль.

Анна. Ме ветла сы динө. Бурещ аски вөскреген-
на... Аски-жө ветла.

Вања. Ветлы, ветлы. Гөлөмыд вепиктыны кутис!

Анна. (Аслыс). Гршук, кор-нын ме тенө адза...
Богт, богт ас саяд ödjö, мезды вөткаыс! Муса Грш-
шаөј, зон вит во-өд ме тенө вичыгө јенмөс-моз! Воин-
-жө!.. Öнi сегга ог-нын торјөдчылөј... Муна сы ordö,
ывјас өшөдча да јона і чорыда окала. Сегга шуа:
„Лок ödjөн корасны, Гршук, донөј менам!..“

Вања. (Аслыс). Куцөм долыд лоі вистали-да.
Тыдалө, јона муса Ларө Иван Степө Гршаыс, јона
гөлөмыс когмө сы-понда... (Гераліг-тырјі). Мем
бара көт коді, зик вескоф: көт Анө, көт Машө, көт
Сашө, көт Клашө. Коді көсјас табак көшөль вурны,
сыкөд і ветла, сјіө і мусук менам! (Гералө, терыба
петө).

З а н а в е с .



Мөд бөчөм.

Керка Ларө Иван Степанлөн.

Мед воҗа петкөдчөм.

Степан да Марја.

Марја. Аттө тајө мијан Гришук! Віт во ветліс, ыҗыда һекущөм јуөр ез мөдөдлы, сегоа друг ачыс пыріс. да-өд јешщө бабаөн локтөма!

Степан. Радлы, радлы (һ е р ө): „воіс, да-өд јешщө бабаөн“. Локтісны-тај уҗјас ештөм бөрын даг һансө сојны. Небог тулысын уҗ кешлө ез локны.

Марја. Мыј-нө те відан пітө? Абу-өмөј лубө сылөн локтөмыс?

Степан. Лубө, мыј-понда-нө лубөыс лоі? Кык вом даг һаһ сојны локтісны да сіјө? Роч баба вај-өма... Рочјас-помгыд мијан гөд уҗтө јуҗавсөма-һін... Кутас лун-лун дувквіҗны, а те уҗав пөрыгө-немөн... Кыкнанһысө вөтла! Кыг локтісны, мед бөр сетчө мунасны!

Марја. (Скөра). Лантан он, пөрыг выҗыв! Уҗавтөг-өд оз ов. Мыј вермас пыр уҗјалас.

Степан. Жоҗтө, гашкө, муртса кутас-жө чышыны, сегоа өскө оз-да. Мед, мијанлы мыј, мијанлы

сыккөд не овны. Гришөлы аслыс сөкыд лоо роч баба-ыккөд.

Марја. Кыз-нө, Степө, ми кутам моңыккөд сорнитны? Сижө комион оз кууж, ми рочон.

Степан. Кыз!?. Не кыз!?. Ме ас-паяг кыв ог шулы-а.

Марја. Сорниттөгыс-нө кыз?.. Абу-өд лөбөд. Но да кызкө киясөн да чуңясөн кутам виставлыны-дај.

Степан. (Кыскө табак мешөк, гартө чигарка). Те-өмөј рочнас он кууж?.. Ачыл пыр ышнаган—јаткајасө-пө воливлі.

Марја. Јаткаад ескө зон во оли-да, ег велавлы рочнас-а. Господајас ордын сојан пулі да пөжавлі. Пугас вөлі јайыд да вистала налы: „өбөд, мига, гөтов“. Буракө оз прамеја артмы шуөмыс менам, көҗајыныс пыр вөлі гералө: „өбөд гөтов“. Сымда со і велавлі рочнад.

Степан. „Өбөд гөтов“ моңыдлы виставлы-дај. Сегга мед колөкө гөгөрвоас.

Марја. Аттө, зонмө! Быдсама пөлөс сорныд-жө ем. Мыјла і абу өти кыв ставныслөн? Мыјла јенмыс абу сиз лөгөдөма?

Степан. Ме өти кыв куужа-жө рочнад. Сылнөјыд-тај тан вөлі, сылыг велавлі. Пыр вөлі сижө менө адзас да корө: „иді курім“.

Марја. (Гералө). Ми-тај, гозја, рочнад куужам-на. Ог матө воө. Те кутан долыны сылы „иді курім“, ме—„өбөд гөтов“.

Степан. (Гералө). Но-инө, моңө, (гора) „иді курім“. (Пырө Павел).

Möd петкөдчөм.

Степан, Марја да Павел.

Павел. Idi, idi, idita-нын... куримны... Вај курим.

Степан. Вешы сес! Ме ог тенө кор.

Павел. Вај куритөд, Степан дад. Асывбыд-на ег куритчыв.

Степан. Шемела пес дај сета.

Павел. (Пукгө жожө, көсјө шемела песны).

Марја. дугды, Павел!.. Сафмөдан Грішукөс...

Павел. (Четчө жожыс, пукгө Степан динө) Кушөм Грішаөс? Воис-өмөј?

Марја. Воис ферт.. Ен-на кывлы?

Павел. Но, зонмө!.. Ег ферт... Степан дад, пид вома-да, сы-понда көт өтчыд куритөдан-жө.

Степан. На, на, на. Он-жө-нын мын теыг-а.

Павел. (Герөгтө). Он бара. (Гартө).

Марја. Те мыј, Павел, Грішукыд мијан тујө ветлис да кушөм мица паскөмјас најөвитөма: пинжакыс роч нојыс, чуңас зарңиа чуңкыщјас.

Павел. Ен ошјыс. Аслам, со кымын чуңкыщыс! (петкөдлө чуңјассө).

Степан. Нывјасыд-жө-өд көнкө сеталисны?

Павел. Најө. (Кыскө чептыс зев мица көшөль). То-өд јешщө мыј сетисны! Ак!.. Табакыс сөмын абу-а.

Степан. Лок талун вартны, сетышта.

Павел. Мем дыш. Табакыд сиз гурө.

Марја. Степан, огө-жө јөзөс вартныд корөј. Питө да монтө петкөдам.

Степан. Најö вартöм вылад-кö угам, щыг кулам... Кыкö роч-помыг вартны-дај.

Павел. Сің, сің, Степан фад, роч-помыд ужав-гöма-нын. Налы сöмын наң сојны да öшин дорын пукавны. Ме...

Марја. (Торкö). Те егкö лаңт, немужтöм!

Павел. Немужтöм да уңжык бурсö вöча.

Марја. Лаңт-нын... Мун, Степö, шонатö содтышт, мед аскі асыв-кежö когмас.

Степан. Уфита-на. Колö вот іңас лептавны. Лок, Павел, отсалышт мем, табакнад курітöда! (ч е т ч ö).

Павел. Вешы сег! Мем дыш. Ветла Јогор Мікулај дінö, сегга бöрсі Гріша дінад бара вола (п е т ö).

Марја. Іңасыд мöд лун лептавгас. Оз-на талун ков, вöскреоенна-куча. (Степан шапкаасö, петö).

3-д петкöдчöм.

Марја. (Отнас; пач дорын). Мы і пуны дона гөгтјаслы?.. Ог тöд. Јај пуі, черінаңјас пöжалі,— тöрыт рытывбыд черісö коргі, некод оз вузав. Вістали сегга, міга Грішук воіс да вöлыг сетісны. Пувја пірөг, рыгка шаңга пöжалі. Мыјнö сегга, тырмас. Мед ічмонь ачыс чöскыдасö пöжавны кутас... Кың бара ме сыкöд кута сорнитнысö-а? Аттö дівö! Вот смекид лоö ог кутöј мöда-мöдтö гөгөрвоны-да. Быдсама сорныд-жö ем му вылад, јенмöј господöј!.. Тотарајас емöс, китај-јас,—ставныслөн аслыныс пöлөс сорні. Татчö öтi вузасы китајеч воліс, јона-жö тешкод: ас-ногыс сорнитны кутас, да сöмын саргö сарган-моз. (Пырö Öгрö).

4-d петкөдчөм.

Марја да Öгрө.

Öгрө. Олад-вылад!.. Марја-тај со өтнас. Көнөг-нө мукөдыс?

Марја. Көчаиныс кытчөкө петіс.

Öгрө. Грішукыд-пө-тај воөма. Відлыны локті.

Марја. Воіс, воіс, Öгрөпена. Гөтразөма рочад, ба-
баыскөд воіс.

Öгрө. Збыль-жө гөтыра? Ме јешщө, вісталөны-да,
ог ескы. Кущөмжык-нө гөтырыс? Міча абу?

Марја. Люка міча. Сөмын косінік-а, абу јон. Мі-
јанлыс ужтө, өдвакө, вермас ужавны.

Öгрө. Озырлөн, абу?

Марја. Ог і төд. Паскөмјасыс-тај міча-кофөг-а. Зев
чешкофөс кущөмөскө новлө, сібыранка Сашөйдлөн-коф.
Кыз шусө?.. Јуквалаң-тај һымыс мунө-а: уква-лы, убка-
-лы... оз менам артмы.

Öгрө. Роч абу?

Марја. Роч, ферт. Сіјө і матыс. Кыз кутам сорніт-
ныс-а... Со-өд Öгрөпена, Грішукөј менам роч баба
нажөвітөма. Кущөм мем һімкоф!

Öгрө. Тенө-нө кыз шуө, еькаөн?

Марја. Неказы-на ез шулы. Егө-на сорнітлөј.
Төрыт рыт сорөн-һін воісны, щаж јуыштісны да водіс-
ны... Оні узөны...

Öгрө. ферт учасны. Кузатө локтісны да муқісны...
(Кылө сајын кызөгтөм).

Марја. Ој, кылö локтö. Четчöма-нын. Ме чышжан-тöм (коргö чышжансö). Көн-нö чышжаныс? (Сурö лабичыс, чышжана сö).

Öгрö. (Пукалö вöли пызан-дорын, вешјö порог дорö). Виçодлам, кущöм сещöм тјан монь... (Пырö Јевлампија, мича паккöма: јуб-каа да ковтаа).

5-д петкöдчöм.

Најö-жö да Јевлампија.

Јевлампија. Здравствуйте! С добрым утром, мама!

Марја. Зрасуј, зрасуј! (бокö) Мама!.. Кущöм-нö ме талы „мама“. (Јевлампија сетö кi, Öгрö-лы щöщ). Мыјла-нö киасö? Бытö бокöвöј.

öгрö. (Бокö). Утром... Поводнöј утро. Луншөр бөр регыд лоö!

Јевлампија. (Пукöö).

Марја. Гришук ез-на четчы?

Јевлампија. (Ез гөгөрво). Что Гриша?

Марја. (Кијаснас i быд-ногыс јуалö, бытö немеј). Мига, ез-на четчы, узö?.. Узö-на?..

Јевлампија. (Јурнас копыртö). Встал, встал. Сейчас придет сюда.

Марја. (Öгрöлы). Узö-на-пö, јурнас-тај со копыртлис.

öгрö. Рытöчыс узас-нын сiјö. (Јевлампија виçöдлö Öгрö вылö).

Марја. (Индө чуңнас Огрө-вылө). Тажө мијан суседка. (Петкөдлө вит чуң). Вит керка сајыс... Öгрө һима.

Јевлампија. Соседка?! А-а! Поняла, поняла.

Марја. Öгрөпена, мыј-нө шуис?.. Паңала-пө? Кын-öмыс. буракө, сумалöма.

Öгрө. Ме бара-ij ог төд. Рочнад зик һинөм ог гөгөрво.

Марја. (Кіјаснас). Мыј-нө сојан? Паңалан?

Јевлампија. (Шпыһмунö). Ничего не понимаю.

Öгрө. Буракө шуө, һинөм-пө ог паңав.

Марја. Мыј Грішукыс сыдыра оз лок. Көт ескө вiгталіс талыс сорһисö.

Јевлампија. (Качалө жо жыс јог). Пол мести, мама?

Марја. Öгрөпена, мыј-нө шуө?

Öгрө. Ме ег гөгөрво.

Марја. Буракө, пальто корө.

Öгрө. Сізі-ij ем. „Пальто-пө мытчы“.

Марја. Көн бара пальтоыс? (Виқөдлө гөгөр). Көн-нө пальтоыд?.. (Петалө, вајө сылыө палтосö).

Јевлампија. (Јона серөгтө). Нет, не пальто. (Кінас петкөдлө.) Пол, пол мести.

Марја. [Пуктө палтосö, јур пыркөдө]. Ог гөгөрво. Мыј бара, конөр, шуө-а. (Пырө Гріша).

6-d петкөдчөм.

Најө-жө да Гріша.

Гріша. дыр-жө уҗыс, мамө.

Марја. Тујад бурасо конкө ез сурлы узныд да, узгытөг оз ов. Ми Öгрөпенакөд гөтырыдкөд бура јона сорнитим, сомын немтор ег гөгөрвоөј.

Гриша. (Мунө Öгрөпена динө). Олан вылан, Öгрөпена төтка! (Ки сетө).

Öгрө. Олан вылан, олан вылан, Гриша! Ветлин-мунин, уна јозөс адзылин, астө петкөдлин. Мунигад кушөм том вөлин, öни тошка дадө воөмыд.

Гриша. Вит во-өд, төтушка, ег волы гортө, ферт сесса вежсан. (Мамлы). Мыј те, мам, шуин? Он гөгөрвоөј мөда-мөдыдлыс алы мыј?

Марја. Зик немтор ог гөгөрвоөј. Шуис мыкө, ме велалі „палто мытчы“. Вајі палтосө да ез бөст. Оз-пө ков. Ачыс гералө.

Јевлампіја. (Вашкөдө Гришалы пельас).

Гриша. Ка, ка, ка!.. (Јона гералө) Аттө мамө! (Ставныс гералөны).

Марја. Мыј-нө, мыј, Гришук?..

Гриша. Öтис јуалөма: „жөж-пө колө оз чышкыны?“ мөдыс палто мытчөма! Ка, ка, ка!

Марја. (Јона гералө). Чөв!.. Жөж чышкөм-јылыс вөлөм јуасө! Ка-ка-ка!.. Ме зик мөд тор велалі.

Öгрө. Со і сорнит рөчјасыдкөд. Сымда і гөгөр-воан.

Марја. Ми öти тор висталам, најө мөд тор. Сіз-тај... Мыјнө, Гришук, гөтырыдлөн нимыс?

Гриша. Јевлампіја.

Марја. Кызі?.. Јелапеја?

Гриша. (Гералө). Јев-лам-пі-ја!

Марја. (Герөгтө; ставныс гералөны). Сесса со і шу! Быдсама нимыд му вылад ем: кывјыд оз бертовтчы мукөдсө шуны!

Өгрө. Рочјасыдлөн і нѣмыс аслыс сама. Пон кыв!
Јевлампіја. Ничего не понимаю, что говорят. Собачий язык!

Марја. Грішук, щаж јуад алы сојад војдөр?

Гріша. Щажсө јуам. Зев горшөј қосмө. Пукты мун, мамө, самөвартө.

Марја. Пыр, пыр, дона пі. Талун тіјан-понда пөжалі рыска шаңга, пувја пірөг... јаж пуі; көсја вөлі...

Гріша. (Торкө). Но, но... пасібө. Мун самөвартө пукты. (Марја петө).

Өгрө. (Четчө). Лоө мунны. Гріша, алы өні-өд те Грігореј Степанөвич-нін, воывлы пукавныд.

Гріша. Вола.

Өгрө. Волы, волы. Гөтырыдкөд. (Петө).

Гріша. Ступай поможь маме самовар кипятить.

Јевлампіја. Хорошо. (Петө).

7-d петрөдчөм.

Гріша. (Өгнас). дырөннад-тај бөр-на-жө ас муө, комі јөз пыцкө воі. Јона-жө гажтөм вөлі мем рочад. Нєкодкөд сөлөмыс сорнітны-ны, нємтор-ні. Віт во-чөж коміөн кыв ег шулы. Јона-жө гажтөм комі јөзыг да комі кывјыг. Öні пөттөз сорніта ас муса кывјөн!.. Мукөд ветласны рочад төлыг-мөд-кежлө да вунөдасны комі кывтө. Воасны гортад, сізі-іј чегјалөны рочнад: өті кыв рочөн, дас кыв коміөн. Öтчыд ме сещөм кыдја рочтө ас сіктын тужө мунтөз адзылі, да кувтөз вермі сєравны. Рочалө өті нывлы: „Буракө, очень-жө ты

устал“, да сещом збыль чужомон. Ме ег вермы кут-
чисны, да кыз прыгнита серогта. Кыджа рочыд шуо
меным: „Ты зик сумашедшеј!“ Нылыс чилостис: (вөс-
һид гөллөсөн) „ја бара бегу; бојус тая!“ Ка-ка-ка!
(Гералө. Пырө Анна).

8-д петкөдчөм.

Гриша да Анна.

Анна. (Пырө русоһикөн, мича пла-
төа). Гриша!.. Віза олан!.. Те өтнад?..

Гриша. (Чужомыс кельдөдө, повзө). Ан-
на, те!..

Анна. (Ускөдчө ыывјас). Гришук!.. Донаөј!..
Мусаөј!.. воін... воін... Одва верми відчыгны тенө...
віт вонад мыјда гінва кісті те-понда. (Візөдө гін-
мас). Кушөма тујад шаһмомыд!.. (Окалө).

Гриша. (Мездыгө). Анна... те ен-на вунөд
менө?

Анна. Мыј-нө те лоін, ташөм кывјас шуан? Те-өмөј
вунөдін менө?..

Гриша. (Оз төд мыј шуны). Ме?. да-өд...
Ме ог төд... (Пуксө). Пуксы!.. (Анна ортчөн
пуксө). Ег, ег, Анна, вунөд. Пыр те менам төд-
вылын... Öні... öні адјі да јешщө те мусажык лоін...
Ок, Анна, јона ме тенө радејта! да... (Горшас
кывјыс мыщасө).

Анна. (Терыба). Мыј лаңтин, вістав. Мыј „да“?
Гришук, өдјөнжык вај менө, мезды төткаыс, сојөмөн

сіжө менө сожө... ловжөн гуө сужө... Текөд зев шудаөг
лоам! дыржык-кө ен лок, Грешук, менө ескө Наталь
Савө сажө бетисны... (Гералө). Сек ескө тенад
Аннаыд ез до теныд, исковтис чуңяс-костыд.

Гриша. (Jur лезөма). Анна, муса те меным...
сөмын важны ас сажө ог вермы... (Четчө, jur ө
кутчигө. Анна повзөмөн вижөдө сы
вылө. Кост). Анна, донаөй менам!.. (Мунө
Анна лаң. Садын Јевлампелалөн шы:)
„Чай готов, Гриша!“).

Гриша. (Бөрөнитчө; жугыла). Сейчас.

Анна. Kodi-нө тајө чуқсалө тенө?

Гриша. Тајө.. Ок, Анна, ме-өд... (Гөлөсыс
дрөжжитө). Ме... гөтыра... Тајө менам гөтырөј...

Анна. (дрөгмунө). Гөтыра?.. Гриша, мыј шу-
ин?.. Гөтыра?.. Те, те гөтыра?.. (Четчө сы-диныс).
Сіжкө те менө ылөдлін?.. Абу-іј јанзім теныд?.. Ме
видчыи тенө, чајті... Мига те сажө муна да шуда лоа.
(Скөра, бөрдө). Те ылөдін менө... Пасібө, пасібө,
Григорей Степанович!

Гриша. (Jur өшөдөма, матыгтчө Анна
динө). Анна!..

Анна. Ен, ен лок ме динө!.. Те менө ылөдны көс-
јін!.. Нинөм-пыдди менө пуктан!..

Гриша. (Бөр пуксө. Гөлөсыс дрөжжитө).
Анна, кывзы, ме теныд ставсө вистала... Пукзыв...
(Анна пуксө мөд лабичө, гусөн бөрдө).
Кывзы, Анна... ме гөтыра... невельаыс лоі гөтрасны,
щыглы кулөмыс мездыгөм-куза... Кујім восө мунөм
бөрын заводын ужалі. Јона сөкыд вөлі мем сек овны:
квајт чассаң да мөд квајт чассөз вөлі ужалан, јур оң
лептыв... Сыыс бетасны теd дасөзімур. Ов кыз куж-

ан... ноб мыј колө. Сөмын-өд кык пунт һаһ сы вылө бурө. думышт ачыл, со кушом вөвлі менам олөмыс. Сегга шыгјавны куті. Секи төдмагі өтї һаһ вузалыг төткакөд. Сылөн нылыс менө радејтны кутіс. Ме ышти пріданней-вылас, вајї сїјөс. Кык во-һын гөтраг-өмөјлы.

Анна. Ен ылөдлы. Шыг-кө кутін кувны,—гортад поџіс локны.

Гріша. Оз поџ вөлі, Анна. Ме заводө вїт во-кежлө медағлі. Мыјөн-тај срокыс тырі, өтї лун сен ег ов, пырыстөм-пыр гортө локті.

Анна. (Ч е т ч ө). Мыј керан. Кыг-һын мем, шудтөм мортлы. Бара лоө гортө мунны (ышлолалө) лок төтка дінө, відчөмсө сылыг кывзыны. Грішө, Грішө, мыјла-нө ме сещөм шудтөм?! (Б ө р д ө). Ег-өмөј ме тенө радејт: лун і вој дум вылыг ег воштыв, пыр відчысі. Со-тај воін...

Гріша. (Пукалө; поліг-тырјї). Анна, кор те ен вөв менам сінвозын, мем *кажігчылін вескод, ог вөлі думајт, а өні?.. Өні адғї да өөлөмөј мајыш муні: бара те важ-код муса лрїн!.. Ок!..

Анна. Муса көџ абу. өні он-һын бергөд. Кулөм мөстө еща вердан.

Гріша. Бергөдам, Анна!.. Ме гөтырөс вөтла, гортас ыста. Текөд кутам овны! Шуда те сек лсаң! Ферт веңчајтчыны мїжанлы оз поџ, оз менө веңчајтны, гөтырөј ловја-на-да. Веңчтөг кутам овны. Һынөм сыыг, Анна. Сїғ абу?... (Матыстчө сы-дінө).

Анна. (Вїгталігас букыша вїғөдө. Грішаөс тојыштө дінғыс). Ен матыстчы ме дінө, кыз-сурө олыс морт!.. Те тағ лыгтан сорнігны мекөд, бур оласа нывкөд... Вунөдін кушом ме. „Ве-

нечтөг“, друга пöдруга-моз овны көсјан! Некеы! Коми јöзыд абу-на сещöмöе... Јона-на вескыдöг најö... Те-моз оз вiçöдчыны кык да кујим гöтырөн овны... Та бöрын те абу морт вöлöмыд. Сорнiтныс весиг текöд зывöк. Кущöм муса вöлин вöјдөр, сещöм-жö мустöм лоин тајö сорнiјаснад!.. Лущö Натаљ Савö сажö муна, теыг сiјö буржык (ö d j ö му н ö).

9-d петкöдчöм.

Гриша. (Öтнас). Анна!! (Сајын шы Мар-јалöн: „Гришук, лок-нын щайтö јуны!“).

Гриша. (Зев шога пукöө пызан-дорö, јурсö öшöдö кiјас вылас. Ышлојалö. Кост. Недыр-мысти пырö Павел, гудöка).

10-d петкöдчöм.

Гриша да Павел.

Павел. Григореј друг! Олан вылан, колö-кö!

Гриша. Здорово. (К i а с ö н ы).

Павел. Те, зон, Григореј друг, вель јона нужалöм-ыд. Абу-нын iчöтдырга-кофыд, кор вöли лынад да бабкiнад ворсам.

Гриша. Те-öд сесањ быдмöмыд-жö.

Павел. Ме бара ег. Кущöм сек вöли, öни сыжда-жö... Лöгыд, Григореј друг, iчöтдырjыд вöли: косаг-

ам, когадам, пыр бөр бурадам, огадам. Ми Тима Анна-
көд унаыг воча јурғи кутчиглывлім.

Гриша. (Аслыс) Тима Анна.. да.. Воліс да
відіс сөмын. „Кушом-пө војдөр муса вөлің, өні сещ-
өм-жө мустөм лојн.“ Мыј-вөсна?.. Ок-ма!.. Шыг
кулігад гөтрасны лој.. Өні ескө рад мынтөдча да,—
некыг. Анна везкыд морт, вывті прамеј, авја..

Павел. Мыј-нө те, Григореј друг, вомгорулад,
кысө-моз, мургыны кутін, Тима Аннаос казтылан?

Гриша. Лөгыд тең овны, Павел Мітіперөвіч!

Павел. (Німкода). Павел, дај Мітіперөвіч!..
Некод-на менө некор тазтө ез величajtлы. Өнөз
пыр-на вөлі Пашө, либө бобыл, либө корыг. Он-кө шу
бобыл Пашөөн, некод оз і төд... Өні?.. Павел Міті-
перөвіч!.. Пагібө теныд, Григореј друг, пагібө! (шпын-
жалө).

Гриша. Ме быдөнөс вічала, өткод мем ставыс.
Мыј ескө, те-код долыда-кө овгө мем, Павел Міті-
перөвіч!..

Павел. Некаг!.. Ме-код долыда ковмөма. Ок,
Павел Мітіперөвічыд-өд, Григореј друг, јона долыда
олө. Сещөм долыда, везкыд трагича! Мыјыг мем шог-
гыныс? Бөжөј жеңыд; кытчө колө, сетчө муна. Кы-
нөмөј-кө сумалө,—корышта, либө час-мөд ужалышта.
Віна јуыштны-кө колө, сөмын өті өбөфна вічко пос
помын сулав, нажөвітан парта вылад. Табак көшөлыд
кісгас,—ветлыны нывјас дінө, вьлөс вурасны. (Пер-
јө җептыг көшөль): со кушөм міча! Віқөдлы,
Григореј друг!.. Төрыт-на нывјас сетісны. (Гриша
оз віқөд).

Гриша. долыд теныд, долыд..

Павел. Мыжыг-нө те, Грігореј друг, сещөмасө шоган? Ме со локті гудөкөн, гажөдчыны, а те ныртө ыжөдөмыд. Вај гажөдчыштам!

Гріша. (Шога). Гажөдчыштам і ем. Вај ворсышт мыжкө.

Павел. (Бостө гудөк). Јөкты, Грігореј друг!.. (Ворсө гажа тор). Мыж-нө сесга он јөкты?

Гріша. Ворс норажыкөс, Павел Мітіперөвіч.

Павел. Павел Мітіперөвічыд кужө ворсны і нора. (Ворсө шог ыланкыы, вомгорулас ылө).

Гріша. Гортө локтігөн мөвпала, міга долыда да бура овмөдча. Ез-тај ло сің. (Кост). Мыјла бара ме гөтраі тујас-а?... Окма!.. Аслам өні ыкущөм олөм оз ло, дај Анналы оз зев долыд ло... Но да сіјө мунас Наталь Савө сажө, овмөдчасны. (Леңө јурсө пызан ылө. Павел ворсө. Пырө Марја).

11-д петкөдчөм.

Најө-жө да Марја.

Марја. Мыж-нө сесга, Грішук, он лок шайтө јуны? Кымыныс чукөстлісны. Лебулын јуам, зев гажа луныс-да. Лок, Пашөыкөд ештан-на сорытныд.

Павел. (дугдө ворсны). Ме, төтушка, абунын Пашө, Павел Мітіперөвіч-нын. Јуав көт Грігореј друглыс.

Марја. (Шпынмунө). Пашөыс-на те-берті лішнө)... (Нерө) „Павел Мітіперөвіч...“ Бобыль Пашөыс

шаң... Өдјөнжык, Грішук, лок, кусө самөварыс. Мыј-нө текөд лоі, журтө өшөдөмыд? Павел, мыјыс-нө сецөма Грішасө шөгөдіс?

Павел. Вічалан-кө вістала.

Марја. Павел Мітіперөвіч, вістав.

Павел. (Герөгтө). Е-е! Вічалін-жө, діл! Ог вістав!

Марја. Вістав, Мітіперөвіч.

Павел. Тујад ветлөма-да вывті нежнөј лөма... (Гералө).

Марја. Павел мортыс оз шөгы, пыр жерјалө. (Петіг-моз). Лок, Грішук. Көңалас самөварыс. (Петө).

Гріша. Павел Мітіперөвіч, мунам щай јуны!

Павел. Марја төткаыд менө ез кор-да.

Гріша. Мунам! Гажөдыштан көъ неуна.

Павел. Мунам. (Петіг-мозыс). Павел гажөдны кужас, ка-ка-ка! (Петөны).

З а н а в е с .



Нојмөд ворсөм.

Марпа ордун.

Мед воҗа петкөдчөм.

Марпа. (Чышкысө). Ыкор ег чышкыгылы, да талун—празник-куҗа лоо чышкыгны. Анө кытчөкө асја звөңитигөн мунис да ез-на волы. Оббөһа-һин важөн ывыс-а.. Пөһинө, Ларө Иван Степө Грisha динад ез-ө мун, воома-пө шуоны-да. Тажө бара зик сетчө мунис. Вөһиг мына сыыг; ферт-һин, ме чајта, өһи гөтрагасны. (Кост). Мыј ескө мем сещөмасө сыыг мынтөдчыныс? Кыз Ваһө шуас, сы-дырјі мем овны кокһиджык... Кызкө со абу аслам ныв-да, мустөм. Ог вермы рафејт-ны. (Чышкысө. Пырө Иван гераліг-тырјі).

Мөд петкөдчөм.

Марпа да Иван.

Марпа. Мыј бара те, Ваһө, вөв-моз, пыр гөрдлан-а? долыд-жө, зонмө, тед овныд!

Иван. Мамö, мамö, Мишöйд шавинјасöн вöли вуг-
рагны мунö да ме сылыг öтiöс ыещышти да чегi.
Сijö бöрдны кутiс. Вомыс кущöм мiгтöм! (Гералö).

Марпа. Пыр те сijöс, коңөрöс, Ванö, öбöдiтан.
Оз-жö ескö ков ас-дорыг посныјастö вөрзöдны-да.

Иван. Зев ыешкофа бöрдö-да сijөн i вильшала. Мы-
-возын-нö, мамö, те талун ачыд чышкыган? Лым угöм
возын?

Марпа. Анöйд асывнас мунiс да ез-на волы; быт
сегга чышкыг. Буракö, Грiшукыс дiнö мунiс.

Иван. Кущöм Грiшук дiнö?. Ларö Иван Степö
Грiшö дiнö?. Мыј сен сijö керас, гöтыра морт дiнас?

Марпа. Гöтыра?! Тујас гöтрабöма?. Анö сijöс верöс
вылас вiтiс. Бара ез векав... Код сажö öнi сетан?

Иван. Ен пов, вајыгыд лöб!

Марпа. Лöб ескö-да. Оз-öд јешщö Анöйд код-гурö
сајад мун.

Иван. Оз-кö мун, гортын олас. (Богтö пызан
вылыг нiга, лыффыö).

Марпа. Теныд лöгыд сiзтö шуны, мем кущöм?
Јона-нын сijö менгым гiнмöс вејiс!.. Коравлiсны Наталь
Савö сажö да ез мун, шуö: „мустöм-пö сijö“. Ог тöд,
кыт мустöм? озыр, öтка пi; мыј јешщö колö?. Мустöм...
öнi мустöм, мунас да олыштасны,—мусмас. Быдөн-öд
мунтöзыс верöспутö мустöмтöны. Ме мустöм сажö-жö
мунли; öнi кущöм муса лöi... öнi кöт ескö Анöыс
мунас-да, Наталь Савöыс ачыс оз вај.

Иван. (дугдö лыффысны). Лант-нын, лант!
Тенад горнылы, заводiтан-да, пом оз волы, iзан тыр-
тöм мелныча-моз. Лыффысны он лез. (Лыффысö).

Марја. (Бытѣо мыжа). Но-о-о-о! Ог-но, ог.
Лыффыг. сугда сегда.

Иван. Кутис! (Пырѣны кујим ныв).

3-д петкѣдчѣм.

Најѣ-жѣ да кујим ныв.

I-ныв. Марпа вѣтушка, Аннаыд гортад?

Марпа. Абу.

I-ныв. Кѣн-нѣ?

III-ныв. (Бокѣ). Вањѣс-тај ем-а, сегда њекѣд
оз ков.

Марпа. Ме-нѣ мыјѣн тѣда кѣн тѣ ветланныд?

II-ныв. Мыј талун сещѣм лѣк?

Марпа. Лѣкман-ѣд. Празнѣк-куѣа аслым лѣи чыщ-
кысны (лѣдѣ корѣс вылѣ јог да петѣ).

4-д петкѣдчѣм.

Иван да кујим ныв.

III ныв. (Мунѣ Иван динѣ). Вањѣ, мунам
ворсны!

Иван. Ворсны?! Мыјѣн? Чачаѣн?

III-ныв. Шуас-жѣ зонмѣ „чачаѣн“. Абу-ѣд кагајас.
Кадреласны. Бобыл Пашѣ гудѣкалас.

Иван. Ме ог. Мунѣ четчалѣ зев-кѣ колѣ.

II-ныв. Те щöщ!

Иван. Ме ог. Мунö агныд.

Ставныс. Петам, Иван (кыскöны):

Иван. (Мездыгö). Вешjö сетыг колöкö-а!.. Скөр-мöданныд-кö-öд... (И да II ныв мöдöдчöны петны).

III-ныв. Ванö, он-öмöй-нын менö радейт?

Иван. Не кыт тенö радейтныс!

I-ныв. Лок, Саңö, мунам! Оз-кö мун, мед, абу зев колантор. Кевмыган сен сувтöмыд-da. Мунамö!.. Колантор!..

III-ныв. Мед ышнасö... Регыд ачыс кутас гуҗыны.

Иван. Зев-тај, коланторјас... Гуҗыны. Агныд-тај пыр кольöдчыны нуöдчанныд-а. (Нывјас петöны. Ванö лыддыгыштö да петö негаөн. Не дыр-мысҗи пырö Анна, пöртчö чыш-јансö, пукöө пызан дорö. Кост).

5-д петкöдчöм.

Анна. (Öтнас). Грishaöс ескö адчыли... Кушöма гажöй вöли сыыг бырö. Кöт ескö, миға, гин пöлөн виçöдлыны. Öни çик веккод. Вегиг виçöдлывлыныс сы вылö ог кут, сещöм мустöм... „Гöтырöс-пö вöтла, текöд кута овны, веңечтöг“... Јандыгтöм гин!.. Тујад çикöз щыкöма. Мунтöзчыс кушöм прамöј, веккыд сорниа, мелі морт вöли. Кыг-нын тујö ветлöм мортлы прамејөн лоны. Kodі ветлис, сijö і щыклис, некытчö тујтöмөн воліс. (Кост). Лоö Наталь Савö сажö мунны. Сijö öни Грishaдорыг кажитчöжык. Кыç тöтка шуас: „мун-ан да муса лоö“. Öдвa-кö... Савöыд ескö сiçнас зев

авја морт, гашкө і мусмас.. (Кост). Кущом нымкоф
лоө тёткалы Наталь Савө сажө мунөмсыд. Важөн-нын
сijө мевг мынтөдчө.. Лоө тёткаөс щөктыны корны
Наталь Савөөс да лөгөдчыны. (Пырө Марпа).

6-д петкөдчөм.

Анна да Марпа.

Марпа. (Гераліг-тыр). Анө-таж воөма-нын
Грiшук дiнсыс.. Кор-нө свадьбаныд?.. Піруjтыштам!..
Вiçөдыштам кыçі мiжан Анө кутас пукавны Ларө Иван
Степө Грiшуккөд.

Анна. (Шога вiçөдлө тётка вылө).
Тётка, мун колө-кө кор Наталь Савөтө. Муна сы сажө.

Марпа. Мунан!? Онi сijө ачыс оз ваj тенө... Мед
воjдөр кужін овныд.

Анна. Ваяс. Сөмын ветлы, кор... Лөгөдчам.

Марпа. Ваяс-кө ескө лөгыд... Таыг ме тенө, Анө,
радеjта. Мыj ескө пыр-кө таç олан. Мустөмөн шулыв-
лiн, jөj!.. Олыштан да муса лоө, jешщө кущом муса!
(Кост). Оз-кө ваj... (скөра) овны ен көсjы!..

Анна. (дөзмыштөмөн). Ветлан-он-нө, тётка?
Он-кө ме Иванөс ыстыла.

Марпа. Пыр котөртла. Мiга Анна зев өdjө корiс
тенө, Савө. (Петө).

Анна. (Вельдыр шытөг бөрдө, сегга
jурсө лептө). Мыjла-нө ме тащом шудтөм?..
Муна Наталь Савө сажө, мустөм морт сажө .. Jөз ордын
кута овны... Мыj бара лоө?.. Кущом олөм вогас?..

Но да-öd оз мед воцдаос мустом саяд сетны... Унжык
нылыс мунло ас вола вывтыс да пыр-жө кызкө немсө
кольбны... (П ы р ö · И в а н).

7-d петкөдчөм.

Анна да Иван.

Иван. Мамöйс-нө көнi? (Анна һинөм оз шу.
Иван матыстчө сы дiнө). Мы-нө лоин, Анна?
Бөрдөм чужөма-таж-нө?

Анна. Һинөм.

Иван. Мыжкө те пыр бөрдан! дугды, дугды!
(П ы р ö М а р п а).

8-d петкөдчөм.

Нажө-жө да Марпа.

Марпа. (Һимкофа). Пыр локтас Саватејыд...
Бат-мамыс сөгса воасны. Кi кутам талун... Но, слабог,
јен отсалiс кувтөз војдөр нылөс iнавны. Ме-öd тенө,
Анна, рафејтөм-куза гета верөссајад. (И в а н л ы).
Сөгса регыд Иванлы гөтраван кад. Те саяд, Иван, озыр-
өс-жө вајам; чојыд со озыр саяд-жө мунө.

Иван. Кад воас гөтрагны, огө тенгыд јуалөј озыр-
өс-ө, гөльөс-ө вајны. Корса аслым пөлөс дај шуа:
„тајө, мамө, моңпу тенад...“ (Г е р а л ö).

Марпа. Ог-кө өибөд ме сiјөс?

Иван. Сибöдан.

Марпа. Мун сеты! Изан пыр мыж-сурö. Анна, пет мыггы. Бөрдöм чужöмнад кi кутигад сулавны абу лöбыд. Чунькыщасöм бöрад ештан бөрдыд.

Анна. Прöщцај, шудтöм ныв олöм!

Марпа. Лоö петны самöвар сувтöдны. Жöныкыд пыр локтас... (Петö).

Иван. Тенад тыдалö, Анна, оз гажыд пет мунны Натал Савö саяд?

Анна. Мыж-нö керан сегга?.. Он-тај ас колöм-гертыд лöгöд. Муна-кö гашкö буржык олöм пукгас. Ичн-тај шуö: олыштад-пö да мусаöб лод. Гашкö збыль сiз-да. Савö чöв оласа, авја морт; менö радејтö. Олыштам-да гашкö i мем сiјö мусмас.

Иван. Мун, мун, Анна, он нораг. Савöыд мијан зонјас пыщкын мед шањ морт. Јона i пiрујтам! Вай кiтö, Анна! (Кутчiгöны, окасöны. Кыкна-ныс Јона өералöны).

Занавес нöжжөнiкөн тупкысö.



KOTIMAISTEN KIELTEN TUTKIMUSKESKUS



119 004 8795